

Rehber, gerçek kişilerin menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili genel bilgi vermek amacıyla 15 Ekim 2014 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan vergi yasalarının ilgili hükümleri dikkate alınarak EY uzmanları tarafından hazırlanmıştır.

“Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi 2014”

www.ozdogrular.com

Gerçek kişilerin vergiye tabi gelirleri arasında önemli bir yer tutan menkul kıymet gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu'nda, bu kıymetlerin vade tarihine kadar elde tutulmasından elde edilen faiz gelirleri ile vade tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları olarak iki ana başlık altında değerlendirilmektedir.

Hisse senedi kâr payları, TL ve yabancı para cinsinden açılan mevduat hesaplarına yürütülen faizler, repo kazançları, her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri, alacak faizleri, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları, katılım bankalarının kâr ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kâr payları, sigorta ve emeklilik şirketlerince katılımcılara yapılan irat ödemeleri anılan kanunun 75. maddesinde "menkul sermaye iradı" olarak tanımlanmıştır.

Menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise yine aynı Kanun'un mükerrer 80. maddesi uyarınca "değer artış kazancı" olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmamızda tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından 2014 yılında elde edilen; başta hisse senedi kâr payları ve alım satım kazançları olmak üzere, Hazine bonusu, Devlet tahvil faiz gelirleri ve alım satım kazançları ile mevduat faizi ve repo gelirleri gibi gelirlerin beyanı ve vergilendirilmesine ilişkin kurallar hakkında örnekli açıklamalar dikkatinize sunulmaktadır. Bunun yanında kira sertifikaları veya varantlar gibi yeni bazı menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerin vergileme esaslarına da Rehberimizde yer verilmektedir.

Şirketimiz uzmanları tarafından hazırlanan bu Rehber'in, tasarrufların değerlendirilmesinde bireysel yatırımcılara yardımcı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,
EY Türkiye

"Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi-2014" adlı Rehber, gerçek kişilerin menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili genel bilgi vermek amacıyla 15 Ekim 2014 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan vergi yasalarının ilgili hükümleri dikkate alınarak EY uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmada yer alan bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.' ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Vergi mevzuatımızın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.

Sahife

I. Mükellefiyet ve menkul kıymet gelir türleri	03-05
II. Beyana ve tevkifata tabi olan/olmayan menkul kıymet gelirleri	06-12
III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları	13-16
IV. Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu	17
V. İhtiyari beyanname	18-20
VI. Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	21-41
VII. Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan vergilerin beyanı ve ödenmesi	42-45
VIII. Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler	46-50
TUİK Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) Listesi	51

I. Mükellefiyet ve menkul kıymet gelir türleri

A. Mükellefiyet

1. Tam mükellef gerçek kişiler

Türkiye'de yerleşmiş olan veya yerleşmiş sayılan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından "tam mükellef" kabul edilmektedir. Bu kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

- İkametgahı Türkiye'de bulunanlar ve
- Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez),

Türkiye'de yerleşmiş sayılır.

Öte yandan, resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları da tam mükellef olarak vergilendirilirler.

Belli ve geçici bir görev veya iş için Türkiye'ye gelenler, Türkiye'de altı aydan fazla kalsalar dahi Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar.

2. Dar mükellef gerçek kişiler

Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından "dar mükellef" kabul edilmektedir. Bu kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Yurt dışında çalışma ve oturma izni olan Türk vatandaşları da vergi uygulamaları bakımından "dar mükellef" olarak kabul edilirler.

Dar mükellef gerçek kişilerin gelirlerinin tamamının Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlardan ibaret olması durumunda, bu gelirler için beyanname verilmez.

B. Menkul kıymetlerden elde edilen gelirler

Tam mükellef gerçek kişilerin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi, menkul kıymetin ve elde edilen gelirin türüne göre değişmektedir. Bu gelirler;

- Menkul sermaye iradı,
- Alım satım kazancı, (Diğer kazanç ve irat)

olarak gruplandırılmıştır.

Bireysel yatırımcılar tarafından menkul kıymet gelirleri, menkul kıymetin itfa olduğu, satıldığı veya kupon faizi ödemesinin yapıldığı tarihte elde edilmiş sayılır. Mevduat ve repo işlemlerinde elde etme, mevduat hesabının veya repo işleminin vadesinde gerçekleşir.

Örneğin, bir bireysel yatırımcı tarafından 21 Aralık 2014 tarihinde satın alınan Devlet tahvili, 14 Mayıs 2015 tarihinde satılmışsa, kazanç 2015 yılında elde edilmiş olur. 2014 yıl sonu itibarıyla oluşan değer artışı, Devlet tahvili henüz satılmadığından 2014 yılı stopaj matrahına dahil edilmez.

Yine bir bireysel yatırımcı tarafından 31 Ekim 2014 tarihinde açılmış olan altı ay vadeli mevduat hesabına 30 Nisan 2015 tarihinde ödenecek faiz de, hesap 2014 yılında açılmış olmasına rağmen 2015 yılı geliri olarak kabul edilmektedir.

1. Menkul sermaye iradı

a. Menkul sermaye iradı olarak kabul edilen gelirler

Aşağıda sayılan gelirler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır:

- Hisse senedi kâr payları ve iştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- Yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kâr payları,
- Her nevi tahvil faizleri (Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil vb.),
- Alacak faizleri,
- Mevduat faizleri (Döviz tevdiat hesaplarının anapara kur farkları gelir sayılmaz),
- Katılım bankalarının ödediği kâr payları,
- Repo gelirleri,
- Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen faiz gelirleri,
- Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- Sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından, sigortalılar ve bireysel emeklilik katılımcılarına yapılan irat ödemeleri.

b. Menkul sermaye iratlarından indirilebilecek giderler

Safi iradın bulunması için menkul sermaye iradından aşağıdaki giderler indirilir:

- Depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul kıymetlerin muhafazası için yapılan giderler;
- Temettü hisseleri ile faizlerin tahsil giderleri (Şirket toplantılarına iştirak gibi sermayenin idaresi için yapılan giderler irattan indirilmez);
- Menkul kıymetler ve bunların iratları için ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar (Gelir vergisi irattan indirilmez).

2. Alım satım kazançları

Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil gibi her nevi tahvillerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile hisse senedi alım satım kazançları bu gelir türüne örnek olarak verilebilir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinde, değer artışında safi kazanç hesaplanırken, elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçların kazançtan indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, menkul kıymet alım satım kazançlarından, alım satımda ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) düşülebilmektedir.

Menkul kıymetin satın alınması için kullanılan kredilere ilişkin faizlerin ve temerrüt faizlerinin gider olarak kazançtan indirilmesi ise mümkün değildir.

II. Beyana ve tevkifata tabi olan/olmayan menkul kıymet gelirleri

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında genel olarak menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve iratlar tevkifat yoluyla vergilendirilmekle birlikte, bazı menkul kıymet gelirleri tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur. Bir kısım menkul kıymet gelirleri ise tevkifat kapsamında olmakla birlikte, tevkifatın oranı % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Örneğin 01.01.2006 tarihinden sonra BİST'den alınan hisse senetlerinin satışından sağlanan kazanç tevkifata tabidir. Ancak bu tevkifatın oranı, menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilenler hariç olmak üzere Bakanlar Kurulu tarafından % 0 olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, aşağıda yer verilen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler için ayrıca beyanname vermelerine gerek yoktur.

Başka bir ifade ile tam mükellef bireysel yatırımcılar için banka veya aracı kurum tarafından kesilen vergiler, oranı % 0 olarak belirlenmiş olsa da, nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan gelirlerin tutarı ne olursa olsun ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

A. Tevkifata tabi tutulan gelir ve kazançlar ile tevkifat oranları

Aşağıda bireysel yatırımcıların 2014 yılında elde ettiği ve vergi kesintisine tabi olan menkul kıymet işlemleri ile uygulanan vergi kesintisi oranlarına yer verilmektedir. Kanun veya Bakanlar Kurulu Kararı ile tevkifat oranı sıfır olarak belirlenen menkul kıymetlerden yatırımcılar tarafından elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla vergi ödenmediği için, söz konusu menkul kıymet işlemleri aşağıdaki listeye dahil edilmemiştir:

Menkul kıymet işlemleri	Tevkifat oranı
1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetlerinin 1 yıldan daha az süre elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar	% 10
1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları	% 10
Özel sektör tahvil ve bonolarının faiz ve alım satım kazançları, (1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilenlerin satışından sağlanan kazançlar hariç)	% 10
Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler	% 10
Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen ve vadesi 5 yıldan daha az olan tahvillerden elde edilen faiz gelirleri	Vadesine göre % 3 ile % 10 arasında
Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen ve vadesi 5 yıldan daha az olan kira sertifikalarından elde edilen gelirler	Vadesine göre % 3 ile % 10 arasında

Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler (Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i BİST'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgelerinin, bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar ile hisse senedi yoğun fonlardan sağlanan kazançlar hariç)	% 10
Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (Aylık ağırlıklı ortalama bazda portföylerinin en az % 75'i MKYO hisse senetleri hariç olmak üzere BİST'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan borsa yatırım fonları hariç)	% 10
Mevduat faizleri (2 Ocak 2013 tarihinden itibaren vadesiz hesaplara ödenen faizler ile bu tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faizlerden)	Döviz cinsine ve vadeye göre % 10 ile % 18 arasında
Katılım bankalarının kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları (2 Ocak 2013 tarihinden itibaren vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen kâr payları ile bu tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen kâr paylarından)	Döviz cinsine ve vadeye göre % 10 ile % 18 arasında
Repo gelirleri	% 15
Hisse senedi kâr payları üzerinden kâr payını dağıtan kurum tarafından (MKYO, GYO ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senetleri hariç)	% 15
Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançlar (hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar hariç)	% 10
Menkul kıymet (hisse senetleri hariç) veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler	% 10

1. Borsada işlem gören hisse senetleri

1 Ocak 2006 tarihinden önce iktisap edilen (edinilen) hisse senetlerinden sağlanan alım satım kazançları stopaja tabi değildir.

Bu tarihten sonra iktisap edilen ve Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) dışındaki hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından yapılacak stopajın oranı % 0 olarak belirlenmiştir. Buna göre sözü geçen hisse senetlerinden 2014 yılında elde edilen alım satım kazançları üzerinden ilgili banka ve aracı kurum tarafından stopaj yapılmamaktadır.

MKYO hisse senetlerinin 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise % 10 oranında stopaja tabidir. Ancak bu hisse senetlerinin 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılması durumunda, kazanç üzerinden stopaj yapılmaz.

2. Devlet tahvili ve Hazine bonosu

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından 2014 yılında sağlanan kazançlar üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından % 10 oranında vergi tevkifatı (stopaj) yapılır.

2006 yılından önce ihraç edilenlerden elde edilen gelirler üzerinden stopaj yapılmaz.

3. Özel sektör tahvilleri

1 Ocak 2006 tarihinden sonra Türkiye'de ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları % 10 oranında stopaja tabidir. Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirlerinde ise stopajın oranı tahvilin vadesine göre değişmektedir. Buna göre;

- Vadesi 1 yıla kadar tahvillerden elde edilen faizlerden % 10,
- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 7,
- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 3,
- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 0,

oranında tevkifat yapılmaktadır.

4. Aracı kuruluş varantları

Aracı kuruluş varantlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar GVK geçici 67. madde kapsamında stopaja tabidir. Ancak bu stopajın oranı, dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan aracı kuruluş varantlarının BİST'de elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

5. Kira sertifikaları

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarından tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen gelirler % 10 oranında stopaja tabidir.

Söz konusu varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlerde ise stopaj oranı kira sertifikasının vadesine göre değişmektedir. Buna göre;

- Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlerden % 10,
- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 7,
- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 3,
- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden % 0,

oranında tevkifat yapılmaktadır.

Diğer taraftan 4749 sayılı "Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" uyarınca kurulan Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı gelirlerinde ise stopajın oranı % 0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır.

6. Yatırım fonu ve repo gelirleri ile mevduat faizi ve katılım bankaları tarafından ödenen kâr payları

Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i BİST'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin, tam mükellef gerçek kişiler tarafından bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur. Diğer taraftan hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak stopajın oranı da % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilen fonlar dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden 2014 yılında elde ettikleri kazançlar % 10 oranında stopaja tabidir.

2014 yılında elde edilen repo gelirleri üzerinden ise % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarının katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından yapılan tevkifatın oranı, vadesine ve türüne (Döviz veya TL) göre değişmektedir. Buna göre bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralara yürütülen faizler hariç olmak üzere;

► Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarının döviz katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından;

Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 18
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 13

► Mevduat faizlerinden;

Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 10

► Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları üzerinden;

Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 10

oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Yukarıdaki tevkifat oranları 2 Ocak 2013 tarihinden itibaren vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen faizler ve kâr payları ile söz konusu tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faizler ve kâr payları için uygulanmaktadır.

Belirtilen tarihten önce açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara 2014 yılında ödenen faiz ve kâr payları ise vadesine ve döviz cinsine bakılmaksızın % 15 oranında tevkifata tabidir.

B. Tevkifat yapılmayan menkul kıymet gelirleri

Aşağıda bireysel yatırımcıların 2014 yılında elde ettiği ve vergi kesintisine tabi tutulmayan menkul kıymet işlemleri yer almaktadır. Kanun veya Bakanlar Kurulu Kararı ile tevkifat oranı sıfır olarak belirlenen menkul kıymetlerden yatırımcılar tarafından elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla vergi ödenmediği için, söz konusu menkul kıymet işlemleri de aşağıdaki listeye dahil edilmiştir.

- 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınan, tam mükellef kurumlara ait olan ve BİST'de işlem gören hisse senetlerinden elde edilen alım satım kazançları, (MKYO hisse senetleri hariç)
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınan MKYO hisse senetlerinin, 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar,
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınmış olan ve BİST'de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- MKYO, GYO ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senedi kâr payları,
- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvillerinin satışından sağlanan kazançlar,
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i BİST'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, 1 yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- Aylık ağırlıklı ortalama bazda portföylerinin en az % 75'i menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç olmak üzere BİST'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgeleri ve borsa yatırım fonlarından elde edilen gelirler,
- Eurobond faizleri, itfa sırasında elde edilen gelirler ile alım satım kazançları,
- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen, vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvillerden elde edilen faiz gelirleri,
- Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen, vadesi 5 yıl ve daha uzun olan kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- BİST'de işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan aracı kuruluş varantlarından sağlanan kazançlar,

- Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar,
- Hisse senetlerinin ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler,
- Alacak faizi,
- Yabancı hisse senedi alım satım kazançları,
- Yabancı tahvil faiz ve alım satım kazançları,
- Yurt dışındaki yatırım fonlarından sağlanan kazançlar,
- Yurt dışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri.

C. Beyan edilmesi gereken menkul kıymet gelirleri

Bireysel yatırımcılar tarafından aşağıda sayılan menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen gelir ve kazançlar için gelir vergisi beyannamesi verilmesi, başka gelirler dolayısıyla beyanname veriliyorsa bu gelir ve kazançların da beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir.

- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınan, hisseleri BİST'de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin 2 yıldan daha kısa sürede elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvil ve bonolarının faiz ve alım satım kazançları,
- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- Tam mükellef varlık kiralama şirketleri ve Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra banka ve aracı kurum aracılığı olmaksızın ihraç edilen özel sektör tahvillerinden sağlanan alım satım kazançları,
- Eurobondlardan elde edilen kupon faizleri, itfasında sağlanan gelirler ve bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- Hisse senedi temettü gelirleri,
- Alacak faizi,
- Yabancı hisse senedi alım satım kazançları,
- Yabancı tahvil faiz ve alım satım kazançları,
- Yurt dışındaki yatırım fonlarından sağlanan kazançlar,
- Yurt dışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri.

D. Beyan edilmeyecek menkul kıymet gelirleri

Aşağıdaki gelir ve kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulması veya Kanun'un diğer maddeleri uyarınca gelir vergisinden istisna olarak değerlendirilmesi nedeniyle, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmezler. Diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez, dolayısıyla bu gelirler üzerinden ilave bir vergi ödenmez.

- 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin (BİST' de işlem gören veya görmeyen) elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış tam mükellef kurumlara ait olan ve BİST'de işlem gören hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları,

- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan ve BİST' de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin en az 2 yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- Stopaja tabi tutulmuş olmak şartıyla;
 - 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
 - 1 Ocak 2006 tarihinden sonra Türkiye'de ihraç edilmiş olan özel sektör tahvil ve bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
 - Varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı gelirleri,
 - Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler,
 - Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
 - Yurt içi bankalardan elde edilen mevduat faizleri,
 - Katılım bankalarınca kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları,
 - Repo gelirleri,
- Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında, banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançlar,
- BİST' de işlem gören aracı kuruluş varantlarından elde edilen kazançlar,
- Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler.

III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları

A. Enflasyon indirimi

Enflasyon indirimi, bazı menkul sermaye iratları için uygulanan ve elde edilen gelirin enflasyondan kaynaklanan kısmının ayrıştırılarak, reel gelirin vergilendirilmesi amacını güden bir uygulamadır. Buna göre elde edilen gelire, ilgili yıl için belirlenen enflasyon indirim oranı uygulanır. Bu şekilde tespit edilen tutar, elde edilen gelirden düşülmek suretiyle beyana tabi menkul sermaye iradı tutarına ulaşılır.

1. Enflasyon indiriminin uygulanacağı gelirler

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren enflasyon indirimi uygulamasına son verilmiştir. Ancak bazı istisnai durumlarda 2014 yılı gelirleri için de uygulanması mümkündür.

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca, 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere 31 Aralık 2005 tarihinde yürürlükte olan mevzuatın uygulanması gerekmektedir.

Bu hüküm uyarınca, 1 Ocak 2006 tarihinden önce Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş olan;

- Hazine bonusu ve Devlet tahvilleri,
- Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve
- Özel sektör tahvillerinden,

2014 yılında bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen menkul sermaye iratları (kupon faizi ve itfa gelirleri) için enflasyon indirimi uygulaması devam etmektedir. Buna göre yukarıda sayılan gelirlere, 2014 yılı için belirlenen enflasyon indirim oranı uygulandıktan sonra kalan gelirin beyan edilmesi gerekmektedir.

2. Enflasyon indirim oranı

Enflasyon indirim oranı her yıl için,

Yeniden değerlendirme oranı

DT ve HB ihalelerindeki bileşik ortalama faiz oranı

formülüyle hesaplanarak Maliye Bakanlığınca ilan edilmektedir. 2014 yılı gelirlerine uygulanacak olan enflasyon indirim oranı Rehber'in hazırlandığı tarih itibarıyla belli olmamıştır.

B. Endeksleme

Endeksleme, sadece bazı menkul kıymet alım satım kazançları için geçerli olan bir uygulamadır. Bu uygulama da enflasyon indiriminde olduğu gibi elde edilen kazancın enflasyon karşısındaki reel değerinin belirlenmesine yöneliktir.

Alım satım kazançlarında endeksleme; menkul kıymetlerin maliyet bedelinin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, her ay için enflasyon oranına göre artırılması anlamına gelmektedir. Satış kazancı; satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanmaktadır. Endekslemede Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından her ay açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin (Yİ-ÜFE) kullanılması gerekir. **(Yİ-ÜFE listesi en son sahifededir..)**

1. Endeksleme yönteminin kullanılabileceği kazançlar

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan; Devlet tahvili ve Hazine bonoları, Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvilleri ile aynı tarihten önce iktisap edilmiş olan; yabancı hisse senetleri, yurt dışında kurulmuş yatırım fonlarına ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilmektedir.

Ayrıca 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan eurobondlar ile bu tarihten sonra iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri BİST' de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da aşağıdaki şartlar dahilinde endeksleme yapılabilmektedir.

a. 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ihraç edilen veya alınan menkul kıymetlerde endeksleme

- 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ihraç edilen eurobondlarla,
- Aynı tarihten itibaren iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri BİST' de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilmektedir. Ancak bu endekslemenin yapılabilmesi için alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının % 10'dan fazla olması gerekmektedir.

Endeks farkının % 10'un altında olması durumunda, endeksleme yönteminin kullanılması mümkün değildir. Bu durumda kazanç, satış bedelinden maliyet bedeli çıkarılmak suretiyle hesaplanmaktadır.

b. 2006'dan önce ihraç edilen veya alınan menkul kıymetlerde endeksleme

- 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen; Devlet tahvili ve Hazine bonoları, Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvilleriyle,
- Aynı tarihten önce iktisap edilmiş olan; yabancı hisse senetleri, yurt dışında kurulmuş yatırım fonlarına ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da endeksleme yöntemi kullanılabilmektedir. Hatta endeksleme yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşma şartı da bulunmamaktadır. Başka bir deyişle endeks farkı % 10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilmektedir.

2. Endekslenmiş maliyet bedelinin hesaplanması

Menkul kıymetin endekslenmiş maliyet bedeli aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{\text{Satış tarihinden 1 ay önceki endeks}}{\text{Alış tarihinden 1 ay önceki endeks}} \times \text{Maliyet bedeli}$$

Örneğin, US900123AV22 tanımlı eurobondtan 22 Mart 2013 tarihinde 500.000 USD nominallik alım yapıldığını varsayalım. 7 Ekim 2004 tarihinde ihraç edilmiş olan bu eurobondun vadesi ise 15 Mart 2015'tir. Alımda 530.000 USD (kirli fiyat) ödenmiştir. Primli olarak alınmış olan bu kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dahil maliyeti 511.000 USD olarak hesaplanmıştır. Tahvil 10 Haziran 2014'te 540.000 USD'ye satılmıştır.

Alış tarihindeki (22.03.2013) MB döviz alış kuru 1 USD = 1,8151 TL

Satış tarihindeki (10.06.2014) MB döviz alış kuru 1 USD = 2,0780 TL

Alış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Şubat/2013)* 206,65

Satış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Mayıs/2014)* 232,96

*** Yİ-ÜFE listesi son sahifededir.**

TL maliyet bedeli (511.000 x 1,8151) 927.516,10 TL

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{232,96}{---206,65} \times 927.516,10 = 1.045.604,41 \text{ TL}$$

3. Kazancın hesaplanması

Endekslemeye tabi menkul kıymetlerin satışında sağlanan kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin endekslenmesi sonucu bulunan tutarın düşülmesi suretiyle hesaplanmaktadır. Bu sayede enflasyonun elde edilen alım satım kazancı üzerindeki etkisi ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Buna göre yukarıdaki örnekteki satış işleminden elde edilen kazancın şu şekilde hesaplanması gerekmektedir:

TL satış tutarı (540.000 x 2,0780) 1.122.120,00 TL

Satış kazancı (1.122.120,00 - 1.045.604,41) 76.515,59 TL

Endekslemenin avantajının görülebilmesi açısından, yukarıdaki örnekteki eurobond alım satım kazancının endeksleme uygulanmaksızın hesaplandığını varsayalım. Bu durumda alım satım kazancı, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle belirlenecekti. Buna göre kazanç $(1.122.120,00 - 927.516,10 =) 194.603,90$ TL olarak hesaplanacaktı.

IV. Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu

A. Tevkifata tabi olmayan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu

Aynı yıl içinde alınıp satılan menkul kıymetlerden sağlanan değer artış kazançlarının tespitinde, menkul kıymetlerden birinin alım satımından doğan zararın, diğerinden sağlanan kârdan mahsup edilebileceğine ilişkin olarak Maliye Bakanlığı 21 Ocak 2003 tarihinde bir basın açıklaması yapmıştır.

Bakanlık bu açıklamasında, bir yıl içinde birden fazla menkul kıymet alım satım işlemi yapılması halinde, bu işlemlerden elde edilen kâr veya zarar tutarlarının birlikte değerlendirileceğini, dolayısıyla işlemin aynı yıl içinde yapılması koşuluyla bir işlem nedeniyle doğan zararın, diğer işlemler dolayısıyla elde edilen kârdan mahsup edilmesinin mümkün olabileceğini ifade etmiştir.

Maliye Bakanlığının basın açıklamasında yer alan görüşler çerçevesinde, 2014 yılında geçici 67. madde kapsamında stopaja tabi olmayan menkul kıymet alım satım işlemlerinden oluşan zararlar, yine bu kıymetlerin alım satımından sağlanan kârlara mahsup edilebilecektir.

B. Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi olan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamına giren menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından tevkifata (stopaj) tabi tutulmaktadır. Alım satıma aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından stopaj matrahı hesaplanırken, menkul kıymetlerin elden çıkarılması sırasında oluşan zarar, aynı türden menkul kıymetlerin alım satımından sağlanan kazançtan indirilebilmektedir.

Aynı tür menkul kıymetten ne anlaşılması gerektiğine ilişkin sınıflandırma 257, 258 ve 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. Buna göre zarar mahsubu açısından menkul kıymetler;

- Sabit getirili menkul kıymetler,
- Değişken getirili menkul kıymetler,
- Diğer sermaye piyasası araçları,
- Yatırım fonları katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri,

olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırma kapsamında bir yatırımcının üç aylık kazancını (stopaj matrahını) hesaplayacak olan aracı kurum tarafından, yatırımcının yatırım fonu katılma belgelerinden (4. sıra) sağladığı kazançtan, örneğin Devlet tahvili (1. sıra) alım satımından oluşan zararını mahsup etme imkânı bulunmamaktadır.

Banka veya aracı kurum tarafından bu gerçek kişi yatırımcının, yatırım fonu katılma belgelerinden sağladığı kazanç üzerinden stopaj yapılacak, Devlet tahvili satışından oluşan zararı ise ilgili yılı aşmamak üzere, diğer üç aylık dönemlerde, sabit getirili menkul kıymetlerden sağlanan kazançlardan mahsup edilebilecektir. Bu mahsubun ilgili yılda gerçekleştirilememesi durumunda zararın gelecek yıllara taşınması mümkün değildir.

V. İhtiyari beyanname

A. İhtiyari beyanname verilebilecek haller

Bir aracı kurum veya banka vasıtasıyla yapılan menkul kıymet satışından zarar oluşması halinde bu zarar, takvim yılı aşmamak üzere, aynı aracı kurum veya banka vasıtasıyla gerçekleştirilen aynı türden menkul kıymet satışlarından doğan kâra mahsup edilebilmektedir.

Farklı aracı kurum veya bankalarla çalışan yatırımcıların, bir kurumda kâr etmesi diğer kurumda aynı tür menkul kıymet alım satımı işlemlerinden zarar etmesi durumunda, bu zararın diğer kurumda sağlanan kazançtan mahsup edilmesi imkânı yoktur. Kazanç sağlanmış olan aracı kurum veya banka tarafından, diğer kurumdaki zarar dikkate alınmadan üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanan kazanç üzerinden stopaj yapılacaktır.

Ayrıca aynı kurumda gerçekleştirilen işlemlerde, önceki vergileme dönemlerinde (Örneğin Ocak-Mart/2014) kazanç elde edilmesi, daha sonraki dönemlerde ise aynı tür menkul kıymet satış işlemlerinden zarar edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda kazancın oluştuğu dönemde aracı kurum veya banka tarafından kazanç üzerinden hesaplanan stopaj vergi dairesine yatırılmaktadır. Aynı yıl içerisinde takip eden dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar edilmesi durumunda, bu zararın önceki dönemlere ait stopaj matrahından düşülme imkânı bulunmamaktadır.

Bireysel yatırımcıların bu iki nedenden kaynaklanan mağduriyetinin giderilebilmesi için dileyen mükelleflere ihtiyari beyanname verme hakkı tanınmıştır. Buna göre farklı aracı kurumlarda hesabı bulunan ve bir hesabındaki alım satım işlemlerinden kâr elde edilmesine rağmen, diğer hesabında aynı tür menkul kıymetlerden zarar oluşması durumunda, bu zararın diğer aracı kurum veya bankadaki kârdan mahsubu ihtiyari beyanname verilme suretiyle sağlanabilmektedir.

Yine aynı şekilde, ilk dönemde menkul kıymet satışından kâr elde eden ve bu kazancı üzerinden stopaj ödeyen yatırımcılar, sonraki dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar oluşması durumunda, kendilerinden kesilmiş olan fazla stopajı ihtiyari beyanname vermek suretiyle iade alabilmektedirler.

Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmeyeceği belirtilen, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kâr ve zararlar için takvim yılı itibarıyla ihtiyari beyanname verilebilmektedir.

Söz konusu beyan sadece menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımına ilişkin olarak yapılabilir. Faiz ve itfa gelirleri ihtiyari beyannameye dahil edilemez. Alım satım işlemlerine ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilmektedir.

B. İhtiyari beyanname vergi oranı

Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesi uyarınca gelir vergisi artan oranlı bir tarifeye göre hesaplanmaktadır. Ancak zarar mahsubu ile ilgili olarak verilecek olan ihtiyari beyanname bu tarife yerine sabit bir oran kullanılmaktadır.

İhtiyari beyanda uygulanacak olan vergi oranı, geçici 67. maddenin (11) numaralı fıkrasında % 15 olarak belirlenmiştir. Ancak söz konusu oran 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile;

- Hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden,
- Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören aracı kuruluş varantları dahil olmak üzere hisse senetlerinden (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç),
- Hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden,

elde edilen kazançlar için % 0, diğer kazançlar için ise % 10 olarak belirlenmiştir.

C. İhtiyari beyannamenin verilme zamanı ve yeri

263 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde ihtiyari beyanın "GVK Geçici 67/11'inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi" ile yapılabileceği gibi internet ortamında da yapılabileceği belirtilmektedir. Tebliğde bu beyannamenin de Gelir Vergisi Kanunu'nun 92. maddesinde belirtilen süre içerisinde ilgili vergi dairesine verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Buna göre 2014 yılında gerçekleştirilen işlemler dolayısıyla verilecek olan ihtiyari beyannamenin de normal gelir vergisi beyanname verme süresi içerisinde (1-25 Mart 2015) verilmesi gerekmektedir.

İhtiyari beyannamenin, tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından ikametgâhlarının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Öteden beri mükellef olanlar ise bu beyannamelerini gelir vergisi beyannamesini verdikleri vergi dairesine tevdi edeceklerdir.

Örnek

Bay (A)'nın, 2014 yılında (Z) Menkul Kıymetler A.Ş. aracılığıyla satışını yaptığı Devlet tahvilleri ve bu kıymetlerden yapılan stopaja ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tarih	Kâr/Zarar	Sonraki Döneme Devreden Zarar	Stopaj Matrahı	Stopaj (%10)
15 Şubat 2014	-50.000	50.000	0	0
12 Nisan 2014	40.000	10.000	0	0
5 Eylül 2014	70.000	0	60.000	6.000
12 Aralık 2014	-15.000	0	0	0
Toplam	45.000		60.000	6.000

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Bay (A) 2014 yılında (Z) Menkul Kıymetler A.Ş. aracılığıyla gerçekleştirdiği Devlet tahvili alım satım işlemlerinin bir kısmından kâr (110.000 TL), bir kısmından da zarar (65.000 TL) etmiştir. Buna göre Bay (A)'nın 2014 yılı net kazancı (110.000 - 65.000 =) 45.000 TL olmaktadır. Bu kazanç üzerinden ödenmesi gereken gelir vergisi (45.000 x % 10 =) 4.500 TL'dir. Aracı kurum tarafından Bay (A)'nın 2014 yılı işlemleri üzerinden kesilen vergi (stopaj) tutarı ise 6.000 TL'dir.

Bay (A) tarafından verilecek olan ihtiyari beyanname ile aradaki $(6.000 - 4.500 =) 1.500$ TL'lik vergi farkının, iade alınması mümkün bulunmaktadır.

VI. Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

A. Hisse senedi satış kazançları

1. Yerli hisse senetlerinin satışı

a. 2006 yılından önce alınanlar

1 Ocak 2006 tarihinden önce alınan; BİST'de işlem gören hisse senetlerinin en az 3 ay, işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin ise 1 yıl elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazanç gelir vergisinden istisnadır.

Her iki tür hisse senedinin de 2014 yılında elden çıkarılması durumunda 3 ay ve 1 yıllık süreler dolmuş olacağından, sağlanan kazanç beyan edilmeyecek ve dolayısıyla üzerinden gelir vergisi de ödenmeyecektir. Ayrıca aracı kurum veya bankalar tarafından bu kazançlar üzerinden stopaj yapılması da söz konusu değildir.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren alınanlar

i. Borsa İstanbul'da (BİST) işlem görenler

BİST'de işlem gören hisse senetlerinin satışından sağlanan kazancın stopaja tabi olup olmadığı konusu menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetleri ile bunlar dışındaki hisse senetleri için farklılık arz etmektedir.

Bireysel yatırımcıların BİST'de işlem gören MKYO dışındaki hisse senetlerini elden çıkarmaları durumunda stopaj oranı % 0 olarak uygulanmaktadır.

BİST'de işlem gören MKYO hisse senetlerinin 1 yıldan daha fazla elde tutulduktan sonra satılmasından elde edilen kazanç stopaja tabi değildir. Bu süreden daha az elde tutulan MKYO hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar üzerinden ise ilgili banka veya aracı kurum tarafından % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

Aynı hisse senedinden birden fazla alış yapılmış olması durumunda, stopaj yapılacak kazancın İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yöntemi ile belirlenmesi gerekmektedir. Aynı gün içerisinde yapılan satışlarda ortalama maliyet yöntemi de kullanılabilir.

Kesilen verginin (stopaj) oranı ister % 10 isterse de % 0 olsun, bu vergi bireysel yatırımcı açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu gelirler için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur.

Örnek

Mükellef (B) 2014 yılının üçüncü üç aylık döneminde (2014/Temmuz-Eylül) bir aracı kurum vasıtasıyla (Y) Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin hisse senetlerinden almıştır. Alış işlemleri aşağıdaki gibidir. Söz konusu yıl içerisinde bunlardan başka hisse senedi alış işlemi bulunmamaktadır.

Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
-------------	-------------	------------------	------------------

13.07.2014	10.000	22,50	225.000
20.07.2014	5.000	22,00	110.000
05.08.2014	20.000	20,00	400.000
Toplam	35.000		735.000

Mükellef (B) tarafından alınmış olan 35.000 adet MKYO hisse senedinin, 27.000 adedi aynı dönemde satılmıştır. Satış bilgileri aşağıdaki gibidir:

Satış tarihi	Satış (Adet)	Satış fiyatı (TL)	Satış tutarı (TL)
27.07.2014	14.000	24,00	336.000
15.08.2014	13.000	26,50	344.500
Toplam	27.000		680.500

İşlemlerin gerçekleştirilmiş olduğu aracı kurum tarafından, stopaj matrahı belirlenirken İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yönteminin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntem kullanılarak öncelikle satılan hisse senetlerinin alış bedelleri aşağıdaki gibi belirlenecektir:

Satış tarihi	Satış (Adet)	Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
27.07.2014	14.000	13.07.2014	10.000	22,50	225.000
		20.07.2014	4.000	22,00	88.000
15.08.2014	13.000	20.07.2014	1.000	22,00	22.000
		05.08.2014	12.000	20,00	240.000
Toplam	27.000		27.000		575.000

Satışı gerçekleştirilen 27.000 adet MKYO hisse senedinden elde edilen satış kazancı üzerinden işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından % 10 oranında stopaj yapılacaktır.

Satış tutarı	680.500 TL
Satılan hisse senetlerinin alış tutarı	575.000 TL
Satış kazancı (stopaj matrahı) (680.500 - 575.000)	105.500 TL
Hesaplanan stopaj (105.500 x % 10)	10.550 TL
Stopaj sonrası satış bedeli (680.500 - 10.550)	669.950 TL

Mükellef (B) tarafından elde edilen 105.500 TL tutarındaki kazanç, stopaj yoluyla vergilendirildiğinden bu gelir için beyanname verilmeyecektir. Kesilmiş olan 10.550 TL tutarındaki stopaj nihai vergi olarak kabul edilmektedir.

Yukarıdaki örnekte yer alan hisse senedi MKYO değil BİST'de işlem gören başka bir şirketin hisse senedi olsaydı, aracı kurum tarafından stopajın oranı % 0 olarak uygulanacaktı.

ii. Borsa İstanbul'da (BİST) işlem görmeyenler

Halka açık olmayan tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri, BİST'e kote olmadığı için, satışından elde edilen kazanç üzerinden stopaj yapılmaz. Genel kural olarak bu menkul kıymetlerden elde edilen satış kazançlarının gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu hisse senetlerinin en az 2 yıl süre elde tutulduktan sonra satılması durumunda elde edilen kazanç gelir vergisinden de istisnadır.

Buna göre, örneğin 16 Ekim 2012 tarihinde alınan halka açık olmayan tam mükellef bir kurumun hisse senedinin, 17 Ekim 2014 tarihi veya sonrasında satılması durumunda elde edilen kazanç vergiye tabi olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen süre (2 yıl) dolmadan satılması durumunda, elde edilen kazanç için herhangi bir istisna tutar söz konusu değildir. Bu nedenle satıştan elde edilen kazancın tamamının beyan edilerek, üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ödenmesi gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında alış ve satış arasındaki endeks farkının % 10'u geçmesi şartıyla endeksleme yöntemi de kullanılabilir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi için tıklayınız...**

2. Yabancı hisse senetlerinin satışı

a. 2006 yılından önce alınanlar

Bireysel yatırımcıların tarafından 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan yabancı hisse senetlerinin satışından sağlanan kazancın; satış bedelinin Türk Lirası karşılığında, alış bedelinin Türk Lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Ayrıca alış bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntemin kullanılabilmesi için Yİ-ÜFE farkının % 10'u aşma şartı yoktur.

Bu şekilde bulunan alım satım kazancının 21.000 TL'den az olması durumunda beyan edilmez. Aşması durumunda ise 21.000 TL'yi aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan diğer menkul kıymetlerden de alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam alım satım kazancına uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren alınanlar

01.01.2006 tarihinden sonra satın alınan yabancı hisse senetlerinin, 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır. Alış

ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının % 10'un altında kalması durumunda satış kazancı; satış bedelinden endekslenmiş alış bedelinin çıkarılması şeklinde değil, satış bedelinden alış bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilecektir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler **"III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları"** bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

B. Hisse senedi kâr payları (temettü gelirleri)

Gelir Vergisi Kanunu'nda "kâr payı" kavramı tanımlanmamıştır. Ancak GVK'nın 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak nitelendirilecek olan aşağıdaki kâr payı türleri sayılmıştır:

- Her nevi hisse senetlerinin kâr payları,
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları.

"Kurumlardan alınan kâr payı" kavramı, yukarıda sayılan ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) (adi komandit şirketlerde komanditerlerin kâr payları hariç) ve (3) numaralı bentlerinde belirtilen kâr paylarını ifade etmektedir.

Aynı fıkranın 12. bendinde de, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca (katılım bankaları) kâr ve zarara katılma hesabına ödenen kâr payları da menkul sermaye iradı olarak sayılmıştır. Söz konusu menkul sermaye iratları anılan bentte kâr payı olarak tanımlanmakla birlikte, bu iratlar bir alacak hakkına dayanmakta olduğundan, vergi uygulaması bakımından mevduat faizleri ile aynı nitelikte kabul edilmekte ve vergilendirilmesi de bu gelirlerin vergileme esaslarına göre yapılmaktadır. Dolayısıyla bunlar kurumlardan alınan kâr payı (temettü geliri) kavramı içinde değerlendirilmemektedir.

1. Tevkifata tabi temettü gelirleri

a. Tevkifat oranı

Gelir Vergisi Kanunu uyarınca tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişi ortaklara kâr payı (temettü) dağıtıldığı sırada tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu tevkifatın oranı; menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO), gayrimenkul yatırım ortaklığı (GYO) ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde % 0, bunlar dışındaki hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde % 15'tir.

Örneğin yukarıda sayılan yatırım fon ve ortaklıkları dışında bir anonim şirketin ortağı olan gerçek kişinin payına brüt 10.000 TL temettü düştüğü durumda, temettüyü dağıtan kurum tarafından (10.000 x % 15 =) 1.500 TL stopaj yapılacak, kalan net tutar olan (10.000 - 1.500 =) 8.500 TL ortağa ödenecektir.

b. Beyan ve vergilendirme

2014 yılında hisse senetlerinden elde edilen brüt temettü gelirlerinin % 50'si gelir vergisinden istisnadır. Kurumların yönetim kurulu başkanı ve üyelerine verilen temettü ikramiyeleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. İstisna düşüldükten sonra kalan tutar, 27.000 TL'lik beyan sınırı ile karşılaştırılır. 27.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Fazla olduğu takdirde, istisna sonrası tutarın tamamının beyan edilmesi gerekir.

27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu şekilde hesaplanarak beyan edilen temettü geliri üzerinden hesaplanan vergiden, temettüyü dağıtan kurum tarafından kesilen vergilerin (% 15 veya % 0) tamamı mahsup edilebilmektedir. Mahsuptan sonra fark vergi ödenebileceği gibi, kesilen vergi daha fazla ise aradaki farkın iade alınabilmesi de mümkündür.

Buna göre beyana tabi başka menkul veya gayrimenkul sermaye iradı bulunmayan bireysel yatırımcının, 2014 yılında tam mükellef statüsündeki bir kurumdan elde ettiği net temettü geliri (% 15 oranında stopaj yapıldıktan sonra kalan tutar);

- 45.900 TL'den az ise beyanname verilmez. Bu durumda kâr payını dağıtan kurum tarafından % 15 oranında kesilen vergi (stopaj) nihai vergi kabul edilmektedir.
- 45.900 TL ile 246.160 TL arasında ise beyanname verilmesi gerekmektedir. Bu durumda ödenecek vergi çıkmadığı gibi, vergi dairesinden iade de talep edilebilecektir.
- 246.160 TL'den fazla ise beyanname verilmesi ve fark vergi ödenmesi gerekmektedir.

Örnek

(Y) A.Ş. Türk Ticaret Kanunu uyarınca ayrılması gereken yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan 2013 takvim yılına ilişkin kârın tamamının ortaklara dağıtılmasına karar vermiş ve söz konusu temettü ortaklara 5 Nisan 2014'te ödenmiştir.

Bu kâr dağıtımından, (Y) A.Ş.'nin gerçek kişi ortağı olan Bayan (C)'nin hissesine 51.000 TL net temettü düşmüş ve bu tutar Bayan (C)'nin banka hesabına yatırılmıştır. 51.000 TL, (Y) A.Ş. tarafından dağıtılan brüt temettü üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan net tutardır. Bayan (C)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

Net tutardan, brüt tutarın hesaplanmasında kullanılan formül aşağıdaki gibidir.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 51.000 TL'lik net temettünün brüt tutarı, % 15'lik tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{51.000}{(1 - 0,15)} = \frac{51.000}{0,85} = 60.000 \text{ TL}$$

Elde edilen temettü geliri (Brüt)	60.000 TL
-----------------------------------	-----------

İstisna tutar (60.000 / 2) (-)	30.000 TL
İstisna sonrası kalan temettü*	30.000 TL
Gelir vergisi matrahı	30.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi 27.000 TL için 4.850 TL (30.000 - 27.000) x % 27 = 810 TL	5.660 TL
Mahsup edilecek stopaj (60.000 x % 15) (-)	9.000 TL
Ödenecek gelir vergisi (5.660 - 9.000)	0 TL
İade alınacak gelir vergisi (9.000 - 5.660)**	3.340 TL

* İstisna sonrası kalan 30.000 TL, 27.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, 30.000 TL'nin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

** İade alınması gereken vergi, mükellefin varsa diğer vergi borçlarına mahsup edilebilir. Böyle bir borcun bulunmaması durumunda, 3.340 TL'nin nakden iadesi de talep edilebilir.

2. Tevkifata tabi olmayan temettü gelirleri

Kurumlar vergisi mükellefleri tarafından;

- 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların,
- Yukarıdakiler dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançların,
- GVK geçici 61. madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançların (yatırım indirimi istisnası),

dağıtılması halinde, gerçek kişi ortaklardan stopaj yapılmamaktadır.

2014 yılında, 2002 ve önceki yıllara ilişkin kârların dağıtımına rastlanması pek mümkün olmadığından bu konuda açıklama yapılmayacaktır. Ancak GVK geçici 61. madde kapsamında yatırım indirimi istisnasından yararlanan tevkifata tabi tutulmuş kazançların 2014 yılında dağıtılmış olma ihtimali bulunmaktadır.

GVK geçici 61. madde kapsamında % 19,8 oranında tevkifata tabi tutulmuş kazançların dağıtılmasından gerçek kişilerce elde edilen kâr paylarının net tutarına, kâr payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tâbi gelir olarak dikkate alınmaktadır. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilmektedir.

3. Bedelsiz hisse senedi kâr payları

Şirketlerin;

- Özkaynaklara ilişkin enflasyon farklarının sermayeye ilave edilmesi,

- Gayrimenkul veya iştirak hisseleri satış kazancının sermayeye ilavesi,
- Emisyon primlerinin sermayeye ilavesi,
- Dönem kârı ve geçmiş dönem kârı veya olağanüstü yedeklerin dağıtılmayarak sermayeye ilavesi,

dolayısıyla verdikleri hisse senetleri kâr payı olarak beyan edilmez.

4. Yabancı hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirleri

Yabancı hisse senetlerinden 2014 yılında elde edilen temettü gelirleri için 1.400 TL'lik beyan sınırı bulunmaktadır. Elde edilen gelirin bu tutarın altında kalması durumunda söz konusu gelir beyan edilmez. Beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak beyan sınırının hesabında, bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

C. Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirle

1. Faiz gelirleri

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvil ve bonolardan 2014 yılında elde edilen faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan tutarın 27.000 TL'yi aşması durumunda, indirim sonrası kalan faiz gelirin tamamının beyan edilmesi gerekir.

27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Döviz cinsinden ihraç edilen veya dövize ya da başka bir değere (örneğin TÜFE) endeksli tahviller için enflasyon indirim uygulaması söz konusu değildir. Bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirin 27.000 TL'lik beyan sınırını aşması durumunda tamamının beyan edilmesi gerekir. Söz konusu menkul kıymetlerin itfasında oluşan anapara kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2014 yılında elde ettikleri faiz gelirleri % 10 oranında stopaja tabidir. Bu vergi kesintisi, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından yapılır.

Stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle elde edilen faiz gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazancının 21.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu tutarı aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda aşan kısım vergiye tabidir.

Ancak sözü geçen 21.000 TL'lik istisna, bu menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının yanında, diğer menkul kıymetlerden elde edilen beyana tabi alım satım kazançlarının bulunması durumunda, toplam alım satım kazancına uygulanmalıdır.

Alım satım kazancının belirlenmesi sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedellerinin Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksine (Yİ-ÜFE) göre endekslemeye tabi tutulması mümkündür. Bu endekslemenin yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşması şartı yoktur. Başka bir deyişle, endeks farkı % 10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2014 yılında elde ettikleri alım satım kazançları % 10 oranında stopaja tabidir.

Stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olarak kabul edildiğinden alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

D. Eurobondlardan elde edilen gelirler

Eurobond, Hazine Müsteşarlığı tarafından uzun vadeli ve kuponlu olarak, yabancı para cinsinden yurt dışı piyasalarda ihraç edilen borçlanma aracıdır.

Aracı kurum veya banka aracılığıyla, eurobond alım satımı yapılması veya eurobondlardan faiz geliri elde edilmesi durumunda, bu kurumlar tarafından herhangi bir vergi kesintisi yapılmaz. Tevkifat yapılmadığı için bu gelir ve kazançların varsa belirlenen istisna veya beyan sınırı tutarlarını aşması halinde gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekir.

Ayrıca Eurobondlar döviz cinsinden ihraç edildikleri için, hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun, bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirin enflasyon indirimi uygulanamaz.

1. Faiz gelirleri

Eurobond kupon faiz geliri, kuponun tahsil edildiği tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak Türk Lirasına çevrilir. Eurobondların anapara kur farkları gelir kabul edilmez.

Bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen faiz gelirin 27.000 TL'yi aşması durumunda, tamamının beyan edilmesi gerekir.

Ancak söz konusu 27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında, yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkiyata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

Eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan kazancın, elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığından, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı ve varsa alım-satım giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir.

Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 2014 yılı için 21.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Bu istisnanın, yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, diğer menkul kıymetlerden de beyana tabi alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, toplam kazançta uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemede kullanılması gereken Yİ-ÜFE listesi için tıklayınız...

Örnek

Türkiye'de tam mükellef statüsünde bulunan Bay (D), 19.12.2013 tarihinde, US900123AT75 tanımlı eurobondtan 200.000 USD nominali 210.000 USD kirli fiyata almıştır. Primli olarak alınmış olan bu menkul kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dahil maliyeti 206.000 USD olarak hesaplanmıştır.

Bu eurobond 04.09.2014 tarihinde 219.800 USD' ye satılmıştır. Satılan eurobond 2004 yılında ihraç edilmiş ve Bay (D)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

Veriler

Alış tarihindeki (19.12.2013) MB döviz alış kuru 1 USD = 2,0423 TL

Satış tarihindeki (04.09.2014) MB döviz alış kuru 1 USD = 2,1617 TL

Alış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Kasım 2013)* 219,31

Satış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Ağustos 2014)* 235,78

* Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...

Gelir vergisi hesabı

Maliyet bedelinin TL karşılığı (206.000 x 2,0423)	420.713,80 TL
Endekslenmiş maliyet bedeli (235,78 / 219,31 x 420.713,80)	452.309,06 TL
Satış tutarının TL karşılığı (219.800 x 2,1617)	475.141,66 TL
Eurobond satış kazancı (475.141,66 - 452.309,06)	22.832,60 TL
Gelir vergisinden istisna tutar (-)	21.000,00 TL
Beyana tabi alım satım kazancı*	1.832,60 TL
Gelir vergisi matrahı	1.832,60 TL
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi (% 15)	274,89 TL

* Bay (D) endeksleme yöntemini kullanmasaydı, yukarıdaki eurobond alım satım işleminden elde ettiği kazanç (475.141,66 – 420.713,80 =) 54.427,86 TL olarak hesaplanacaktı. Bu durumda da 21.000 TL'lik istisnayı aşan tutar olan 33.427,86 TL üzerinden, 2014 yılı gelir vergisi tarifesine göre 6.585,52 TL tutarında gelir vergisi ödemek zorunda kalacaktı.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondların 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazancın; elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığından, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı ve varsa alım-satım giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Bu hesaplama sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir. Ancak bu yöntemin kullanılabilmesi için Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olma şartı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemede kullanılması gereken **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

Örnek

Yukarıdaki örnekte yer alan eurobondun 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edildiğini varsayalım. Bu durumda beyan edilmesi gereken kazanç aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

Ağustos 2014 Yİ-ÜFE ile Kasım 2013 Yİ-ÜFE farkı % 10'un altında kaldığından (% 7,51), kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi kullanılamayacaktır. Satış bedelinin TL karşılığından, maliyet bedelinin TL karşılığının düşülmesi suretiyle bulunan kazanç için herhangi bir istisna tutar da söz konusu olmadığından, tamamının gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. (**Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**)

Maliyet bedelinin TL karşılığı (206.000 x 2,0423)	420.713,80 TL
--	---------------

Satış tutarının TL karşılığı (219.800 x 2,1617)	475.141,66 TL
Eurobond satış kazancı (475.141,66 - 420.713,80)	54.427,86 TL
Gelir vergisinden istisna tutar (-)	0,00 TL
Gelir vergisi matrahı	54.427,86 TL
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi 27.000 TL için 4.850 TL (54.427,86 - 27.000) x % 27 = 7.405,52 TL	12.255,52 TL

E. Özel sektör tahvillerinden elde edilen gelirler

1. Faiz gelirleri

a. Türkiye'de ihraç edilenler

i. 2006 yılından önce ihraç edilenler

01.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2014 yılında elde edilen faiz gelirleri üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/7. maddesi uyarınca % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir. Bu gelirlere enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan tutarın 27.000 TL'yi aşması durumunda, indirim sonrası kalan faiz gelirinin tamamı beyan edilecektir. Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, faiz ödemesi sırasında % 10 oranında tevkif edilen (kesilen) vergiler mahsup edilebilmektedir.

Enflasyon indirimi sonrası kalan tutarın 27.000 TL'den az olması durumunda ise bu gelir beyan edilmeyecektir. Faizin tahsili sırasında kesinti yoluyla ödenmiş olan vergi (% 10) bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olmaktadır.

27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

ii. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel sektör tahvillerinden bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen faiz gelirleri % 10 oranında stopaja tabidir. Bu stopajı yapma yükümlülüğü ise banka ve aracı kurumlarındır.

Stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen faiz gelirinin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Günümüzde bazı yerli kurumlar (tam mükellef) sadece yurt içinde değil, yurt dışında da tahvil ihraç edebilmektedirler. Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden, tahvilin vadesine göre aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılması gerekmektedir:

- Vadesi 1 yıla kadar olan tahvil faizlerinden % 10,
- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 7,
- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 3,
- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvil faizlerinden % 0.

Bireysel yatırımcılar tarafından bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen faiz geliri 27.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise bu gelirlerin beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan anapara kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Beyan edilen faiz gelirleri üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden kesilmiş olan vergiler (tevkifat) düşülebilmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. Türkiye'de ihraç edilenler

i. 2006 yılından önce ihraç edilenler

01.01.2006 tarihinden önce özel sektör tarafından ihraç edilmiş olan tahvillerin, bireysel yatırımcılar tarafından 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları stopaja tabi değildir.

Kazancın 21.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu nedenle söz konusu istisna tutarını aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda, aşan kısım vergiye tabi olacaktır. Alım satım kazancının belirlenmesi sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedellerinin Yİ-ÜFE'ye göre endekslemeye tabi tutulması da mümkündür.

Yukarıda sözü geçen 21.000 TL'lik istisna, bu menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının yanında, diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının da bulunması durumunda, toplam alım satım kazancına uygulanmalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler **"III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları"** bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

ii. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerini elden çıkarmalarından sağladıkları kazanç üzerinden, banka ve aracı kurumların % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Bu stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef kurumlarca yurt dışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerin, bireysel yatırımcılar tarafından elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınan bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması şartı vardır. Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde hesaplanmaktadır.

Yİ-ÜFE farkının % 10'un altında kalması durumunda ise endeksleme yapılması mümkün olmadığından kazancın; satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmadığından, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

F. Kira sertifikalarından elde edilen gelirler

Sermaye Piyasası Kurulu'nun, 7 Haziran 2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Seri: III No: 61.1 sayılı "Kira Sertifikaları Tebliği"nde, kira sertifikası ihracı ile fon temin edilebilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Sözü geçen Tebliğ'de;

- Kira sertifikası, her türlü varlık ve hakkın finansmanını sağlamak amacıyla varlık kiralama şirketi (VKŞ) tarafından ihraç edilen ve sahiplerinin bu varlık veya haktan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet,

- Varlık kiralama şirketi ise münhasıran kira sertifikası ihraç etmek üzere anonim şirket şeklinde kurulmuş olan sermaye piyasası kurumu,

olarak tanımlanmıştır.

Kira sukuku olarak da adlandırılan kira sertifikası niteliği itibarıyla tahvil ve bonolara benzemekle birlikte, özünde bağlı olduğu varlığın getirisini yatırımcısına yansıtan bir menkul kıymettir.

1. Kâr payı gelirleri

a. Türkiye'de ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarından tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen kâr payı gelirleri % 10 oranında stopaja tabidir.

Bu stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler üzerinden, kira sertifikasının vadesine göre aşağıdaki oranlarda tevkiyat yapılması gerekmektedir:

- Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlerden % 10,
- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 7,
- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 3,
- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden % 0.

Diğer taraftan 4749 sayılı "Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" uyarınca Hazine Müsteşarlığı tarafından kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından da kira sertifikası ihraç edilmesi mümkündür. Nitekim Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ilk olarak 3 Ekim 2012 tarihinde bankalara doğrudan satış yöntemi ile TL cinsi kira sertifikası ihraç edilmiştir. Bu menkul kıymetlerden elde edilen kâr payı gelirleri de stopaja tabidir. Ancak stopaj oranı % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Bireysel yatırımcılar tarafından, gerek Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. gerekse tam mükellef varlık kiralama şirketlerince yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından 2014 yılında elde edilen kâr payı gelirleri 27.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

27.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkiyata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan anapara kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Beyan edilen gelirler üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler düşülebilmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. Türkiye'de ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, tam mükellef varlık kiralama şirketlerince Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarının satışından 2014 yılında sağladıkları kazançlar üzerinden, bu alım satıma aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

Söz konusu menkul kıymet alım satım kazançları üzerinden yapılan stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri ve Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının banka ve aracı kurum aracılığıyla 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır. Alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının % 10'un altında kalması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş alış bedelinin çıkarılması şeklinde değil, satış bedelinden alış bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilecektir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde, yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

G. Yabancı ülke tahvillerinden elde edilen gelirler

1. Faiz gelirleri

Yabancı ülke hazineleri ya da yabancı kurumlarca ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri geçici 67. madde kapsamına girmez. Dolayısıyla ihraç tarihi ne olursa olsun, bu menkul kıymetlerden döviz cinsinden elde edilen faiz gelirleri üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmeyecektir.

Bireysel yatırımcılar tarafından bu tahvillerden 2014 yılında elde edilen faiz gelirleri için 1.400 TL'lik beyan sınırı bulunmaktadır. Elde edilen gelirin bu tutarın altında kalması durumunda söz konusu gelir beyan edilmez. Beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak söz konusu 1.400 TL'lik beyan sınırının hesabında bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce satın alınanlar

Yabancı kurumlarca ya da yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen ve yatırımcılar tarafından 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan tahvillerden elde edilen alım satım kazançlarının, satış tutarının Türk Lirası karşılığında, alış bedelinin Türk Lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 21.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısmın beyan edilmesi gerekir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan diğer menkul kıymetlerden de alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam alım satım kazancına uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde, yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren satın alınanlar

Yabancı kurumlarca ya da yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen tahvillerin 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınarak, 2014 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmediğinden, bu gelirler üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2014 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır.

Alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde hesaplanacaktır. Yİ-ÜFE farkının % 10'un altında kalması durumunda ise endeksleme yapılması mümkün olmadığından kazancın; satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "**III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları**" bölümünde, yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

H. Aracı kuruluş varantlarından sağlanan kazançlar

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III ve 37 numaralı "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nde aracı kuruluş varantı (varant);

"Elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergesi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracıdır."

şeklinde tanımlanmıştır.

Opsiyon sözleşmesine benzerlik göstermekle birlikte SPK mevzuatında da menkul kıymet olarak tanımlanan varantlardan elde edilen kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabidir. Dolayısıyla tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından varantlardan sağlanan kazançlar üzerinden, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından stopaj yapılması gerekmektedir.

Bu stopajın oranı Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan varantlar için % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Tam mükellef gerçek kişiler açısından bu stopaj (oranı sıfır olsa da) nihai vergi olarak kabul edildiğinden, söz konusu gelirler için gelir vergisi beyannamesi verilmesine de gerek yoktur. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmesi durumunda da bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

I. Repo gelirleri

Repo, menkul kıymetlerin bu kıymetleri elinde bulunduran kişi ya da kurumlar tarafından geri alma taahhüdü ile satılmasını ifade eder. Bir başka ifade ile portföyünde menkul kıymet bulunan ve nakde ihtiyacı olan kuruluşların nakit ihtiyacını karşılamak amacıyla sahip oldukları menkul kıymetleri, belli bir faiz üzerinden ve belli bir vade sonunda geri almayı taahhüt ederek satmalarıdır.

Repo, işlemin vadesine, faiz oranına, işlemin taraflarına ve anlaşmaya konu olan menkul kıymete ilişkin bilgilerin yer aldığı bir çerçeve anlaşmasına göre yapılmaktadır.

Ters repo, ellerinde nakit bulunan kişi ve kuruluşlar tarafından geri satma taahhüdü ile menkul kıymetlerin alınmasıdır. Başka bir ifade ile ellerinde nakit fazlası olan kişilerin, getiri sağlamak amacıyla, belirli bir fiyat üzerinden ve önceden belirlenen vade sonunda geri satmak kaydıyla menkul kıymet almaları olarak tanımlanabilir.

GVK'nın geçici 67. maddesinin 4 numaralı fıkrası uyarınca, tam mükellef gerçek kişilerin 2014 yılında elde ettikleri repo gelirleri üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen gelirleri elde eden tam mükellef gerçek kişilerin ayrıca yıllık beyanname vermeleri veya başka gelirleri dolayısıyla beyanname veriyorlarsa, bu kazançlarını beyannameye dahil etmeleri söz konusu değildir.

J. Mevduat faizi ve katılım bankalarınca ödenen kâr payları

1. Yurt içi bankalardan elde edilen faiz ve kâr payları

Mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından yapılan tevkifat oranı, vadesine ve türüne (Döviz veya TL) göre değişmektedir.

Buna göre bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralara yürütülen faizler hariç olmak üzere;

► **Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından;**

Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 18
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 13

► **Mevduat faizlerinden;**

Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 10

► **Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları üzerinden;**

Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	% 15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	% 12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	% 10

oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Yukarıdaki tevkifat oranları 2 Ocak 2013 tarihinden itibaren vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen faizler ve kâr payları ile söz konusu tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faizler ve kâr payları için uygulanmaktadır.

Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen gelirleri elde eden tam mükellef gerçek kişilerin ayrıca yıllık beyanname vermeleri veya başka gelirleri dolayısıyla beyanname veriyorlarsa, bu kazançlarını beyannameye dahil etmeleri söz konusu değildir.

2. Yurt dışı bankalardan elde edilenler faizler

Yurt dışı bankalarda ya da Türkiye'deki bankaların yurt dışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden stopaj yapılmamaktadır.

2014 yılında elde edilen bu gelirler için 1.400 TL'lik beyan sınırı söz konusudur. Faiz geliri bu tutarın altında ise beyan edilmez. Söz konusu beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak 1.400 TL'lik beyan sınırının hesabında, bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

K. Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen faizler

Aracı kurumlar müşterilerine ait nakdi borsa para piyasasında (BPP) değerlendirerek elde ettikleri faiz gelirlerini müşterilerin hesaplarına aktarabilmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi uyarınca, aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler mevduat faizi sayıldığından, söz konusu gelirler üzerinden mevduat faizleri için geçerli olan oranda tevkiyat yapılması gerekmektedir.

Buna göre gerçek kişilerce, 2014 yılında BPP' den aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen stopaj yoluyla vergilendirilmiş bu gelirler için beyanname verilmesine gerek yoktur. Yani stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir.

L. Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler

1. Yerli yatırım fonları

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymet yatırım fonlarının (MKYF) katılma belgelerinin elden çıkarılmasından (fona iadesi) elde edilen gelirler "menkul sermaye iradı" olarak kabul edilmektedir.

Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i BİST' de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin, tam mükellef gerçek kişiler tarafından bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar tevkiyat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur. Bu kazançların beyan edilmesi de söz konusu değildir.

Aylık ağırlıklı ortalama bazda portföylerinin en az % 75'i BİST' de işlem gören hisse senetlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) oluşan hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak stopajın oranı ise % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilen fonlar dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden 2014 yılında elde ettikleri kazançlar Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında % 10 oranında stopaja tabidir.

Stopaj nihai vergi olduğundan, söz konusu kazançlar için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur.

2. Yabancı yatırım fonları

Bireysel yatırımcıların, yurt dışında kurulmuş ve Türkiye'de portföy yatırımı dolayısıyla vergi mükellefiyeti olmayan yatırım fonlarının katılma belgelerinden elde ettikleri kazançların vergilendirilmesi konusunda farklı yorumlar bulunmaktadır.

Maliye Bakanlığının 2004 yılında vermiş olduğu bir muktezada, Gelir Vergisi Kanunu'nun yıllık beyanname verilmemesini öngören geçici 55. maddesinde yer alan yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirlerin, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş olan ve portföy kazançları üzerinden GVK'nın 94. maddesine göre stopaj yapılan yatırım fonlarına

ilişkin katılma belgelerinden elde edilen ve "menkul sermaye iradı" olarak değerlendirilen gelirler olduğu belirtilmiştir.

Aynı muktezada Türkiye'de halka arz edilen yabancı menkul kıymet yatırım fonlarına ait katılma belgelerinden gerçek kişilerce elde edilen gelirlerin geçici 55. maddede yer alan istisnadan yararlanamayacağı da ifade edilmiştir.

Maliye Bakanlığının verdiği bu muktezaadaki görüşler çerçevesinde, bireysel yatırımcıların yurt dışında kurulmuş olan yatırım fonlarına ait katılma belgelerinin satışı nedeniyle elde ettikleri kazançların Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80 ve mükerrer 81. maddelerine göre "değer artış kazancı" (alım satım kazancı) olarak vergilendirilmesi gerekmektedir.

Buna göre alım satım kazancı; yabancı yatırım fonu katılma belgesinin döviz cinsinden satış tutarının, satış tarihindeki Merkez Bankası döviz alış (MBDA) kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığından, döviz cinsinden alış tutarının alış tarihindeki MBDA kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığının düşülmesi sonucu tespit edilecektir.

Beyan edilmesi gereken kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilir. Ancak bu işlemin yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşması gerekmektedir. Endeks farkının % 10'un altında kalması durumunda kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanacaktır.

Bu menkul kıymetlerin yukarıdaki gibi hesaplanan satış kazancı için herhangi bir istisna uygulaması söz konusu olmadığından, kazancın (endeksleme yapılabiliyorsa endeksleme sonrası) tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler **"III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları"** bölümünde, yer almaktadır. **Yİ-ÜFE listesi son sahifededir...**

M. Borsa yatırım fonu katılma belgelerinden sağlanan kazançlar

Aylık ağırlıklı ortalama bazda portföylerinin en az % 75'i BİST'de işlem gören hisse senetlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) oluşan borsa yatırım fonlarının (hisse senedi yoğun fon) katılma belgelerinden elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak stopajın oranı % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilenler dışındaki borsa yatırım fonu katılma belgelerinden 2014 yılında elde ettikleri kazançlar Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında % 10 oranında stopaja tabidir.

Kesilen verginin (stopaj) oranı ister % 10 isterse de % 0 olsun, bu vergi bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu kazançlar için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

N. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında banka ve aracı kurumlar, yatırımcıların vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde ettikleri kazançlar üzerinden stopaj yapmak zorundadırlar.

Bireysel yatırımcıların, Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla gerçekleştirdikleri; hisse senetlerine veya hisse senedi endeksine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden 2014 yılında sağladıkları kazançlar % 0 oranında stopaja tabidir.

Yukarıda belirtilenler dışındaki kıymetlere dayalı kontratlardan 2014 yılında sağlanan kazançlar üzerinden ise % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

Tam mükellef gerçek kişilerce 2014 yılında bir banka veya aracı kurum aracılığıyla, gerek Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında, gerekse bu piyasa dışında sağlanan söz konusu kazançlar stopaj yolu ile vergilendirilmiş olduğundan (% 0 veya % 10), tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

VII. Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan vergilerin beyanı ve ödenmesi

A. Beyannamenin verileceği vergi dairesi

Gelir vergisi açısından temel kural, beyannamenin geliri elde eden gerçek kişinin ikametgâhının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesidir.

2014 yılında menkul kıymetlerden elde edilen gelir ve kazançların da, elde edenin başkaca beyana tabi bir geliri yoksa ikametgâhının bulunduğu yer vergi dairesine bir beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Başkaca beyana tabi bir gelirin bulunması durumunda ise bu gelirin beyan edildiği vergi dairesine verilecek olan beyannameye, menkul kıymet gelirleri de dahil edilecektir.

B. Beyannamenin verilme zamanı

Gerçek kişiler, menkul kıymetlerden elde ettikleri menkul sermaye iradı ve alım satım kazançlarını varsa diğer gelirleri ile birlikte, geliri elde ettikleri yılı izleyen Mart ayının 1-25. günleri arasında yıllık gelir vergisi beyannameyi ile beyan etmek zorundadırlar.

Buna göre 2014 yılında menkul kıymetlerden elde edilen ve beyan edilmesi gereken gelirlerin 1 Mart 2015 tarihinden başlamak üzere, 25 Mart 2015 Çarşamba gününe kadar beyan edilmesi gerekmektedir.

C. Beyanname üzerinde yararlanılabilecek indirimler

Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinde, gelir vergisi matrahının tespitinde, yıllık gelir vergisi beyannameinde bildirilecek gelirlerden bazı indirimlerin yapılabilmesine izin verilmiştir. Bu indirim hakkından, 2014 yılına ilişkin beyan edilen gelir ve kazancın türüne bakılmaksızın, gelir vergisi beyannameyi veren tüm mükellefler yararlanabilmektedirler. Söz konusu indirimlerin bazıları aşağıda yer almaktadır:

1. Beyan edilen gelirin % 15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını (2014'te 13.230 TL) aşmamak şartıyla; mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin % 50'si ile ölüm, kaza, hastalık, sağlık, engellilik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri.

Ancak bu primlerin indirim olarak dikkate alınabilmesi için bazı koşullar mevcuttur. Bunlar:

- Sigortanın Türkiye' de kurulu ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması,
- Prim tutarlarının gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olması,
- Ücret geliri elde edenlerin ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ayrıca indirilmemiş bulunmasıdır. (Eşlerin veya çocukların ayrı beyanname vermeleri halinde, bunlara ait prim kendi gelirlerinden indirilir.)

2. Beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları,

3. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar,

4. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdî ve aynı bağış ve yardımların tamamı,

5. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelinin tamamı,

6. Başbakanlıkça veya Bakanlar Kurulunca başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığı yapılan aynı ve nakdi bağışların tamamı.

7. İktisadi işletmeleri hariç Türkiye Kızılay Derneği'ne ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne makbuz karşılığı yapılan nakdî bağış ve yardımların tamamı.

D. Gelir vergisi oranı

Gelir vergisi artan oranlı bir vergidir. 2014 yılında elde edilen gelirlerle ilgili olarak 1-25 Mart 2015 tarihleri arasında beyanname verilmesi durumunda, verginin aşağıdaki gelir vergisi tarifesine göre hesaplanması gerekmektedir. (Ücret gelirleri hariç)

Gelir dilimi	Vergi oranı
11.000 TL'ye kadar	% 15
27.000 TL'nin 11.000 TL'si için 1.650 TL, fazlası	% 20
60.000 TL'nin 27.000 TL'si için 4.850 TL, fazlası	% 27
60.000 TL'den fazlasının 60.000 TL'si için 13.760 TL, fazlası	% 35

E. Verginin ödenme zamanı

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ilk taksitinin Mart ayının sonuna, ikinci taksitinin ise Temmuz ayının sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitte ödenmesi gerekir.

Buna göre 2014 yılına ilişkin beyan edilen gelirler üzerinden hesaplanan gelir vergisinin;

- İlk taksitinin 31 Mart 2015 Salı gününe,
- İkinci taksitinin de 31 Temmuz 2015 Cuma gününe

kadar ödenmesi gerekmektedir.

F. Verginin ödenebileceği yerler

Menkul kıymet gelirleri ile ilgili yıllık beyanname verilmesi durumunda, beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisi;

- Vergi tahsiline yetkili olan banka şubelerine,
- Bağlı bulunulan vergi dairesine,
- Belediye sınırları içinde veya dışında herhangi bir vergi dairesine,

ödenebilir.

G. Verginin zamanında ödenmemesinin sonuçları

Vergi Usul Kanunu'nun 111. maddesinde, vergilerin özel kanunlarında gösterilen zamanlarda ödeneceği hükme bağlanmıştır. Taksitlerden birinin veya tamamının zamanında ödenmemesi durumunda, alacaklı vergi dairesi mükellefe bir ödeme emri göndererek, 7 günlük süre içinde borcunu ödemesini ister. Borcun bu süre içinde de mükellef tarafından rızaen ödenmemesi halinde, vergi dairesi 6183 Sayılı Kanun'un kendisine verdiği cebren tahsil yetkisini kullanarak alacağını tahsil edecektir.

Vergi alacağının normal ödeme zamanı (vade) geçtikten sonra tahsil edildiği durumlarda, 6183 Sayılı Kanun hükümleri gereğince aylık % 1,40 oranında gecikme zammı ayrıca tahsil edilmektedir. Yıllar itibarıyla uygulanan aylık gecikme zammı oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Uygulandığı dönem	Gecikme zammı oranı
02.03.2005 - 20.04.2006	% 3,00
21.04.2006 - 18.11.2009	% 2,50
19.11.2009 - 18.10.2010	% 1,95
19.10.2010 tarihinden itibaren	% 1,40

H. Beyanname verilmemesi veya gelirin eksik beyanı halinde uygulanacak yaptırımlar

Beyan edilmesi gereken gelirlerin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda;

1. Beyan edilmemiş ve ödenmemiş olan vergi aslı,
2. Normal vade tarihinden ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihine kadar gecikme zammı oranında hesaplanacak gecikme faizi,
3. Vergi aslının bir katı tutarında vergi ziyaı cezası,

tahsil edilmektedir.

I. Yapılan cezalı tarhiyatlar karşısında mükelleflerin müracaat yolları

Menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirleri hiç beyan etmediği ya da noksan beyan ettiği iddiasıyla hakkında cezalı tarhiyat yapılan mükelleflerin başvurabilecekleri yollar üç grupta toplanabilir.

- a. Ortaya çıkan ilave vergi ve cezanın ödenmesi (ödeme, ihbarnamenin tebliğinden itibaren 1 ay içinde yapılmalıdır),
- b. Uzlaşma talep edilmesi (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliğinden itibaren 30 gündür),
- c. Yargıya başvurulması (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliği tarihinden itibaren 30 gündür).

Uzlaşmanın vaki olması (gerçekleşmesi) halinde, mükellef üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya karşı dava açamaz. Uzlaşmanın vaki olmaması halinde ise buna ilişkin tutanağın mükellefe tebliğinden itibaren 15 gün içinde yetkili vergi mahkemesinde dava açılabilir. Bu durumda dava açma süresi geçmiş veya 15 günden az kalmış ise bu süre tutanağın tebliği tarihinden itibaren 15 gün olarak uzar.

J. Zamanaşımı

Zamanaşımı Kanun'da, süre geçmesi dolayısıyla vergi alacağının kalkması olarak tanımlanmıştır. Verginin ilgili olduğu yılı takip eden yılın başından başlayarak 5 yıl içerisinde hesaplanarak mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğramaktadır.

Örneğin 2014 yılında elde edilmiş olmakla beraber 2015 yılı Mart ayında beyannameye dahil edilmesi gereken bir gelirin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda, bu gelir üzerinden ödenmesi gereken verginin vergi dairesi tarafından 31 Aralık 2019 tarihine kadar tarh edilerek, mükellefe tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

Bu nedenle mükellefler zamanaşımı süresi içinde, yani geliri elde ettikleri tarihi izleyen yılbaşından itibaren beş yıl süre ile vergi incelemesine maruz kalabilirler.

VIII. Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler

Örnek 1: Mevduat faizi, tahvil ve hisse senedi satış kazancı ile eurobond kupon faizi

Mükellef (A);

- 20.02.2014 tarihinde 8 ay vadeli TL cinsinden mevduat yapmıştır. 20.10.2014 tarihinde bu hesabından 45.000 TL faiz geliri elde etmiştir. Banka tarafından söz konusu faiz üzerinden % 12 oranında 5.400 TL stopaj yapılmıştır.
- Çalıştığı banka aracılığıyla 2013 yılında almış olduğu Devlet tahvillerini 2014 yılında satmıştır. Bu işleme aracılık eden banka tarafından hesaplanan 98.000 TL'lik kazanç üzerinden % 10 oranında (9.800 TL) stopaj yapılmıştır. (Söz konusu tahvil 2010 yılında ihraç edilmiştir.)
- 2014 yılının ilk üç aylık döneminde aracı kurum vasıtasıyla hisse senedi işlemleri gerçekleştirmiştir. Bunun sonucunda bir kısım hisse senedi işlemlerinden 70.000 TL zarar etmiş, diğer hisse senedi işlemlerinden ise 122.000 TL kazanç elde etmiştir. Aracı kurum tarafından bu üç aylık işlemler sonucu ortaya çıkan 52.000 TL net kâr üzerinden stopaj yapılmamıştır.
- 14.01.2004 tarihinde ihraç edilmiş olan, US900123AT75 tanımlı eurobondu 2010 yılında satın almıştır. 14.02.2034 vadeli bu eurobond yılda 2 kez kupon faizi ödemektedir.

Bu eurobondtan 14 Şubat 2014 tarihinde 20.000 USD ve 14 Ağustos 2014 tarihinde 20.000 USD olmak üzere toplam 40.000 USD kupon faizi elde etmiştir. (Kuponlara isabet eden prim tutarı olmadığı varsayılmıştır.)

Çözüm

- 2014 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan mevduat faiz geliri, tutarı ne olursa olsun beyan edilmez.
- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler (faiz ve alım satım) üzerinden, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumların % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü vardır. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirlerin tutarı ne olursa olsun beyan edilmez.
- 2014 yılında BİST'de gerçekleştirilen hisse senedi işlemlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) sağlanan kazançlar % 0 oranında stopaja tabidir. Bu kazançlar tutarı ne olursa olsun beyan edilmez.
- Eurobond kupon faizi:

Döviz cinsinden ihraç edilen eurobondlardan (hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun), elde edilen kupon faizine (menkul sermaye iradı) enflasyon indirimi uygulanamaz. Kupon faiz geliri, kuponun tahsil edildiği tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak Türk Lirasına çevrilir. Bu şekilde hesaplanan tutar 2014 yılı için 27.000 TL olarak belirlenmiş olan beyan sınırını aştığı takdirde tamamının beyan edilmesi gerekir.

Kupon tarihi	Kupon faizi	MBDA kuru	Kupon faizi
14.02.2014	20.000 USD	2,2003	44.006 TL
14.08.2014	20.000 USD	2,1588	43.176 TL
Toplam	40.000 USD		87.182 TL

Mükellef (A) tarafından 2014 yılında elde edilen 87.182 TL tutarındaki eurobond kupon faizi 27.000 TL'lik beyan sınırını aştığından tamamının beyan edilmesi gerekmektedir. Ödenecek vergi hesabı aşağıdaki şekilde olacaktır:

Eurobond kupon faizi (MSİ)	87.182,00 TL
Gelir vergisi matrahı	87.182,00 TL
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi	
60.000 TL için 13.760 TL	23.273,70 TL
$(87.182 - 60.000) \times \% 35 = 9.513,70$ TL	

Örnek 2: Yatırım fonu ve repo geliri ile tahvil alım satım kazancı ve yurt dışı banka mevduat faizi

Mükellef (B);

- 2014 yılı içinde 4.000 TL tutarında repo geliri elde etmiş, banka tarafından bu gelir üzerinden % 15 oranında 600 TL stopaj yapılmıştır.
- 2014 yılı içerisinde menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin satışından 21.000 TL gelir elde etmiş, çalıştığı banka tarafından bu gelir üzerinden % 10 oranında 2.100 TL stopaj yapılmıştır.
- 2012 yılında ihraç edilen Devlet tahvilinden 29 Mayıs 2014 tarihinde alım yapmıştır. Aldığı bononun tamamını, 15 Ekim 2014 tarihinde satmıştır. Satışa aracılık eden banka tarafından söz konusu satıştan oluşan 60.000 TL'lik kazanç üzerinden % 10 oranında (6.000 TL) stopaj yapılmıştır.
- Yurt dışındaki bir bankada bulunan hesabının vadesi 15.08.2014 tarihinde dolmuş ve 1.200 USD faiz geliri elde etmiştir.

Çözüm

- Repo ve menkul kıymet yatırım fonu gelirleri

2014 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olmak koşuluyla; repo gelirleri ile menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Bireysel yatırımcılar açısından stopaj nihai vergidir.

- Hazine bonusu alım satım kazancı

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonusu ve Devlet tahvillerinden elde edilen alım satım kazançları üzerinden, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından % 10 oranında stopaj yapılmaktadır. Bu stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olup, sağlanan gelir ve kazancın ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

- Yabancı banka mevduat faiz geliri

Yurt dışı bankalarda ya da Türkiye'deki bankaların yurt dışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri stopaja tabi değildir. 2014

yılında elde edilen bu gelirlerin 1.400 TL'lik beyan sınırını aşması halinde tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Yurt dışı banka faiz geliri-USD	1.200,00
Merkez Bankası döviz alış kuru (15.08.2014)	2,1557
Yurt dışı banka faiz geliri-TL (1.200 x 2,1557)	2.586,84

2014 yılında yurt dışı bankalardan elde edilen 2.586,84 TL'lik faiz geliri, 2014 yılı için 1.400 TL olarak uygulanan beyan sınırını aştığından, tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Yurt dışı banka faiz geliri-TL (Menkul sermaye iradı)	2.586,84 TL
Gelir vergisi matrahı	2.586,84 TL
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi (% 15)	388,03 TL

Örnek 3: Kira sertifikalarından elde edilen kâr payları

Mükellef (C) tam mükellef bir varlık kiralama şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen 2 yıl vadeli kira sertifikalarından 04.09.2014 tarihinde 20.000 USD brüt kâr payı elde etmiştir. Bu tutar üzerinden işleme aracılık eden banka tarafından % 7 oranında (1.400 USD) tevkifat yapılmış ve net tutar olan 18.600 USD mükellef (C)'nin hesabına yatırılmıştır.

Çözüm

Kira sertifikasından elde edilen brüt kar payı-USD	20.000,00
Merkez Bankası döviz alış kuru (04.09.2014)	2,1617
Kira sertifikasından elde edilen brüt kar payı- TL (20.000 x 2,1617)	43.234,00

Tam mükellef bir varlık kiralama şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikasından, mükellef (C)'nin 2014 yılında elde ettiği brüt 43.234 TL tutarındaki kâr payı geliri, 2014 yılı için belirlenmiş olan 27.000 TL'lik beyan sınırını aştığından tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler de düşülebilmektedir.

Kira sertifikasından elde edilen brüt kar payı (MSİ)	43.234,00 TL
Gelir vergisi matrahı	43.234,00 TL
Hesaplanan gelir vergisi 27.000 TL için 4.850 TL (43.234 - 27.000) x % 27 = 4.383,18 TL	9.233,18 TL
Mahsup edilecek tevkifat (1.400 USD x 2,1617) (-)	3.026,38 TL
Ödenecek gelir vergisi (9.233,18 - 3.026,38)	6.206,80 TL

Örnek 4: Menkul sermaye iradı ve kira gelirinin beyanı

Mükellef (D) 2013 yılı başında satın aldığı gayrimenkulü aynı yıl işyeri olarak bir şirkete kiraya vermiş, 2013 yılında elde ettiği kira gelirini beyan ederken "götürü gider" yöntemini kullanmıştır. 2014 yılı için söz konusu işyerinin kirası aylık brüt 1.800 TL olarak belirlenmiş olup, kiracı tarafından her ay kira üzerinden 360 TL tevkifat yapılmış ve (D)'ye aylık net 1.440 TL kira ödenmiştir.

Mükellef (D) ayrıca 2014 yılında BİST'de işlem gören hisse senetlerinden 10.200 TL net temettü almıştır. 10.200 TL'lik net tutar, temettü dağıtan kurum tarafından brüt temettü üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan tutardır. Mükellef (D)'nin beyana tabi başka geliri yoktur.

Çözüm

- Beyan edilecek menkul sermaye iradının tespiti

Net temettü tutarından, brüt temettü tutarı aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 10.200 TL'lik net temettünün brüt tutarı, % 15'lik tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{10.200}{(1 - 0,15)} = \frac{10.200}{0,85} = 12.000 \text{ TL}$$

Temettü geliri (Brüt)	12.000 TL
İstisna tutar (12.000 / 2) (-)	6.000 TL
İstisna sonrası kalan temettü	6.000 TL

- Beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradının tespiti

Mükellefler tarafından 2014 yılında elde edilen brüt kira geliri (1.800 x 12 =) 21.600 TL'dir. Gayrimenkul sermaye iratlarının beyanı sırasında götürü gider yönteminin seçilmesi durumunda bu usulden 2 yıl dönülemez. Mükellef (D) 2013 yılında "götürü gider" yöntemini seçmiş olduğundan, 2014 yılında elde ettiği kira gelirini beyan etmesi halinde yine "götürü gider" yöntemini seçmek zorundadır.

- Beyan sınırı ile karşılaştırma

Yıllık brüt işyeri kira geliri (GMSİ) (1)	21.600 TL
İstisna sonrası kalan temettü (MSİ) (2)	6.000 TL
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	27.600 TL

Yukarıdaki hesaplamadan da görüleceği üzere, brüt temettü gelirin yarısı (6.000 TL) veya brüt işyeri kira geliri (21.600 TL) tek tek bakıldığında 2014 yılı için geçerli olan beyan sınırının (27.000 TL) altında olmasına rağmen, beyan edilecek gelirlerin tespiti sırasında, bu gelirlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre 27.600 TL, 27.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, bu iki gelirin de beyan edilmesi gerekmektedir.

- Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

Yıllık brüt işyeri kira geliri	21.600 TL
Götürü gider (21.600 x % 25) (-)	5.400 TL
Beyana tabi işyeri kira geliri (GMSİ) (1)	16.200 TL
İstisna sonrası kalan temettü (MSİ) (2)	6.000 TL
Gelir vergisi matrahı (1 + 2)	22.200 TL
Hesaplanan gelir vergisi	
11.000 TL için 1.650 TL	3.890 TL
(22.200 - 11.000) x % 20 = 2.240 TL	
Yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergiler (-)	
- Temettü geliri üzerinden (6.000 x % 15) = 1.800	6.120 TL
- İşyeri kira geliri üzerinden (21.600 x % 20) = 4.320	
Ödenecek gelir vergisi (3.890 - 6.120)	0 TL
İade alınacak gelir vergisi (6.120 - 3.890)*	2.230 TL

* İade alınması gereken vergi, mükellefin varsa diğer vergi borçlarına mahsup edilebilir. Böyle bir borcun bulunmaması durumunda, 2.230 TL'nin nakden iadesi de talep edilebilir.

Sadece genel bilgi verme amacıyla sunulan bu yayın muhasebe, vergi veya diğer profesyonel hizmetler alanında geçerli bir kaynak olarak kullanılması amacıyla hazırlanmamıştır. Belirli bir konuya ilişkin olarak ilgili danışmana başvurulmalıdır.

TÜİK Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) Listesi

Dönem	Yİ-ÜFE	Dönem	Yİ-ÜFE	Dönem	Yİ-ÜFE
Ocak 2006	123,51	Ocak 2009	155,16	Ocak 2012	203,10
Şubat 2006	123,83	Şubat 2009	156,97	Şubat 2012	202,91
Mart 2006	124,14	Mart 2009	157,43	Mart 2012	203,64
Nisan 2006	126,54	Nisan 2009	158,45	Nisan 2012	203,81
Mayıs 2006	130,05	Mayıs 2009	158,37	Mayıs 2012	204,89
Haziran 2006	135,28	Haziran 2009	159,86	Haziran 2012	201,83
Temmuz 2006	136,45	Temmuz 2009	158,74	Temmuz 2012	201,20
Ağustos 2006	135,43	Ağustos 2009	159,40	Ağustos 2012	201,71
Eylül 2006	135,11	Eylül 2009	160,38	Eylül 2012	203,79
Ekim 2006	135,73	Ekim 2009	160,84	Ekim 2012	204,15
Kasım 2006	135,33	Kasım 2009	162,92	Kasım 2012	207,54
Aralık 2006	135,16	Aralık 2009	163,98	Aralık 2012	207,29
Ocak 2007	135,09	Ocak 2010	164,94	Ocak 2013	206,91
Şubat 2007	136,37	Şubat 2010	167,68	Şubat 2013	206,65
Mart 2007	137,70	Mart 2010	170,94	Mart 2013	208,33
Nisan 2007	138,80	Nisan 2010	174,96	Nisan 2013	207,27
Mayıs 2007	139,34	Mayıs 2010	172,95	Mayıs 2013	209,34
Haziran 2007	139,19	Haziran 2010	172,08	Haziran 2013	212,39
Temmuz 2007	139,28	Temmuz 2010	171,81	Temmuz 2013	214,50
Ağustos 2007	140,47	Ağustos 2010	173,79	Ağustos 2013	214,59
Eylül 2007	141,90	Eylül 2010	174,67	Eylül 2013	216,48
Ekim 2007	141,71	Ekim 2010	176,78	Ekim 2013	217,97
Kasım 2007	142,98	Kasım 2010	176,23	Kasım 2013	219,31
Aralık 2007	143,19	Aralık 2010	178,54	Aralık 2013	221,74
Ocak 2008	143,80	Ocak 2011	182,75	Ocak 2014	229,10
Şubat 2008	147,48	Şubat 2011	185,90	Şubat 2014	232,27
Mart 2008	152,16	Mart 2011	188,17	Mart 2014	233,98
Nisan 2008	159,00	Nisan 2011	189,32	Nisan 2014	234,18
Mayıs 2008	162,37	Mayıs 2011	189,61	Mayıs 2014	232,96
Haziran 2008	162,90	Haziran 2011	189,62	Haziran 2014	233,09
Temmuz 2008	164,93	Temmuz 2011	189,57	Temmuz 2014	234,79
Ağustos 2008	161,07	Ağustos 2011	192,91	Ağustos 2014	235,78
Eylül 2008	159,63	Eylül 2011	195,89	Eylül 2014	237,79
Ekim 2008	160,54	Ekim 2011	199,03		
Kasım 2008	160,49	Kasım 2011	200,32		
Aralık 2008	154,80	Aralık 2011	202,33		